

15. Хімічна промисловість: склад, значення, особливості розміщення [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://moyaosvita.com.ua/geografiya/ximichna-promislovist-sklad-znachennya-osoblivosti-rozmishhennya/>.

16. Хімічна промисловість. Значення, місце і роль галузі. Сировинна база [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://pidruchniki.com/19650323/geografiya/himichna_promislovist.

*Яблочников С.Л., д.пед.н., професор,
професор кафедри економіки та менеджменту,
Вінницький інститут Університету «Україна»;*

*Євась Т.В., старший викладач
кафедри економіки та менеджменту,
Вінницький інститут Університету «Україна»;
Свідерська У.Ю., магістрант 2-го року підготовки,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ

FORMATION OF FINANCIAL RESOURCES OF THE ENTERPRISE AND MANAGEMENT OF THESE ENTERPRISES

Анотація. У роботі розглянуто сутність фінансових ресурсів підприємства. Висвітлено властивості та види фінансових ресурсів. Визначено джерела формування фінансових ресурсів підприємства. Досліджено основні концепції та підходи до управління фінансовими ресурсами підприємства.

Ключові слова: фінанси, ресурси, фінансові ресурси, джерела формування фінансових ресурсів, управління фінансовими ресурсами.

Abstract. In the article the essence of financial resources of the enterprise is considered. The properties and types of financial resources are highlighted. The sources of formation of financial resources of the enterprise are determined. The basic concepts and approaches to management of financial resources of the enterprise are investigated.

Keywords: finances, resources, financial resources, sources of financial resources formation, management of financial resources.

Постановка проблеми. Економічні процеси розвитку України в сучасних умовах зумовлюють необхідність підвищення рівня ефективності функціонування суб'єктів підприємницької діяльності. При цьому успішність діяльності підприємств на пряму залежить від процесів формування, управління та ефективного використання

фінансових ресурсів як основи фінансового забезпечення господарської діяльності підприємств.

Сьогодні в умовах кризових явищ як в економіці України, так і у світовій, однією із головних умов стабілізації соціально-економічної ситуації є необхідність формування науково-обґрунтованої та практично дієвої системи методів і способів управління фінансовими ресурсами підприємств.

Тому важливим та актуальним залишається використання сучасних принципів, інструментів, ефективних методик та механізмів, підходів до управління фінансовими ресурсами підприємства, що дозволяють фінансувати необхідні обсяги витрат та досягати необхідні рівні доходів, що забезпечать отримання високих фінансово-економічних результатів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми і питання формування та управління фінансовими ресурсами підприємства висвітлюються у працях багатьох науковців, серед яких можна виділити наступних: Барабанова В.В. [4], Бланк І.А., Григоревська О.О. [3], Доровська С.С. [4], Ільїна С.Б. [4], Козачок І.А. [1], Коробов М.Я., Кривенко А.Е. [2], Оспіщев В.І. [5], Скрипник М.І. [3], Таран В.І. [3], Хачатурян С. [6], Шило В.П. [4], Ярошевич Н.Б. [7] та інші. Дослідники вивчають поняття фінансових ресурсів та їхні види, науково-методичні підходи до оцінки ефективності їх формування, інвестування та використання фінансових ресурсів. Проте існує необхідність подальшого дослідження особливостей формування та управління фінансовими ресурсами за сучасних нестабільних умов розвитку економіки, коли підприємства стикаються із проблемою неможливості фінансування їхньої виробничо-господарської діяльності, з дефіцитом фінансових ресурсів, з низькою ефективністю їх використання.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є теоретичні аспекти сутності фінансових ресурсів підприємства, їх властивостей та видів; розгляд основних концепцій та підходів до управління фінансовими ресурсами підприємства.

Виклад основного матеріалу. Незалежно від сфери функціонування підприємства його фінансово-господарська діяльність пов'язана з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів.

Сутність фінансових ресурсів тісно пов'язана з економічною категорією «фінанси». Однак, незважаючи на тривалу історію існування фінансів як економічної категорії, проблема визначення сутності фінансових ресурсів на рівні підприємств в економічній науці залишається дискусійною.

Одні науковці вважають, що фінансові ресурси підприємства – це кошти, що перебувають в розпорядженні підприємств і призначені для виконання ними певних фінансових зобов'язань [4, с. 33].

Є думка, що фінансові ресурси – це частина грошових коштів у формі доходів і зовнішніх надходжень, які є в розпорядженні підприємства і спрямовані на виконання фінансових зобов'язань і здійснення витрат, розвиток виробництва, створення резервів тощо [7, с. 25].

Також дослідники визначають, що фінансові ресурси – це грошові кошти, що

перебувають у розпорядженні підприємства та беруть участь у процесі відтворення. До фінансових ресурсів належать грошові фонди та частина грошових коштів, яку підприємство використовує у нефондовій формі [5, с. 283].

Аналіз підходів до тлумачення поняття «фінансові ресурси» дозволяє виявити, що фінансові ресурси підприємства розглядаються науковцями та практиками як:

- грошові кошти;
- грошові доходи;
- грошові засоби;
- грошові накопичення;
- фінансові активи;
- грошові фонди;
- доходи і накопичення;
- матеріальна основа фінансів [3].

Узагальнюючи дослідження науковців щодо сутності фінансових ресурсів підприємства, слід зазначити, що більшість погоджується з думкою, що фінансові ресурси на рівні суб'єктів господарювання – це матеріальне втілення фінансових відносин. Можна стверджувати, що фінанси як сукупність економічних відносин відображаються у фінансових ресурсах [5, с. 283].

Таким чином, фінансові ресурси – це грошові кошти, що були сформовані під час створення підприємства та надходять в подальшому до нього за результатами операційної, інвестиційної та фінансової діяльності і вкладються для організації та фінансування господарської діяльності підприємства.

Фінансовим ресурсам підприємств притаманні такі властивості:

- фінансові ресурси мають стадію утворення;
- фінансові ресурси відображають відношення до власності;
- фінансові ресурси мають джерела формування та цілі використання;
- від джерел формування та напрямів використання залежить структура фінансових ресурсів [6, с. 78].

Класифікація фінансових ресурсів підприємства наведена у табл. 1.

У процесі формування фінансових ресурсів підприємств важливу роль відіграє визначення оптимальної структури їх джерел. Підприємство використовує різні джерела формування фінансових ресурсів. Фінансові ресурси підприємства формуються:

- під час його заснування (внески засновників у статутний фонд);
- у наслідок фінансово-господарської діяльності (нерозподілений прибуток, амортизаційний фонд, резервний фонд);
- у результаті операцій на фінансовому ринку (додатковий і позиковий капітали);
- у порядку перерозподілу грошових коштів (бюджетні субсидії, страхові відшкодування, інші види ресурсів) [5, с. 284].

Формування фінансових ресурсів являє собою частину загальної фінансової

стратегії підприємства, що полягає у забезпеченні необхідного рівня самофінансування його виробничого розвитку.

Таблиця 1

Класифікація фінансових ресурсів підприємства

Рівень деталізації	Розподіл фінансових ресурсів за класифікаційними ознаками	Види фінансових ресурсів
Перший	Види фінансових ресурсів за джерелами їх утворення	1. Власні 2. Залучені
Другий	Види фінансових ресурсів за термінами залучення	1. Необмежені (власні фінансові ресурси) 2. Термінові: - фінансові ресурси, з терміном залучення більше одного року, - фінансові ресурси, термін залучення до одного року
Третій	Види фінансових ресурсів за ознакою платності	1. Безоплатні 2. Платні
Четвертий	Види фінансових ресурсів за найменуванням валюти	1. Фінансові ресурси в національній валюті 2. Фінансові ресурси в іноземній валюті

Джерело: складено авторами на основі [1, с. 279].

В цілях забезпечення ефективного управління цим процесом на підприємствах повинна розроблятися спеціальна фінансова політика, що направлена на залучення фінансових ресурсів із різних джерел згідно потреб його розвитку у майбутньому періоді.

За таких умов, слід розробити цілісну систему принципів управління фінансовими ресурсами підприємства, які б орієнтувалися на нові умови функціонування, такі як: забезпечення конкурентної переваги як основної мети розвитку підприємства; оцінка ресурсного потенціалу підприємства як сукупності трудових, матеріальних та фінансових ресурсів, що забезпечують можливість реалізації його цілей; одноманітність техніко-економічних механізмів розподілу ресурсів на усіх рівнях технологічної структури; зіставлення фінансового потенціалу з цільовими стратегічними орієнтирами і прийнятним рівнем ризику для забезпечення фінансової безпеки підприємства; системність управління фінансовими ресурсами і ризиками (табл. 2).

Загалом управління фінансами підприємств включає такі складові:

- визначення потреби і джерел фінансових ресурсів, що повинні забезпечити процес виробництва і реалізації продукції;
- визначення потреби в оборотних коштах;
- фінансове забезпечення капіталовкладень на технічне переозброєння, реконструкцію, розширення виробництва;
- забезпечення формування і розподілу виручки від реалізації продукції для відновлення оборотних коштів, формування амортизаційного фонду, валового і

чистого доходу;

• формування, розподіл і використання прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства [4, с. 34-35].

Таблиця 2

Основні концепції та підходи до управління фінансовими ресурсами підприємства [2]

Концепція (підхід)	Характеристика	Зв'язок з управлінням фінансовими ресурсами
Концепція стратегічного управління	Це менеджмент, заснований на формуванні та реалізації стратегій, що спрямованні на досягненні поставлених цілей	Сприяє реалізації стратегії управління фінансовими ресурсами в нових ринкових умовах
Концепція фінансової безпеки	Є сукупністю теоретичних положень стратегій, елементів, що забезпечують фінансову безпеку господарської системи	Забезпечує довготривалу стійкість фінансових стосунків підприємств, забезпечуючи досягнення безпеки підприємств
Системний підхід	Заснована на загальній теорії систем, що вказує на специфіку, сутність об'єкту управління як системи та усі взаємозв'язки з іншими господарськими системами	Дозволяє розглядати процес управління фінансовими ресурсами підприємства як систему взаємозв'язаних елементів, на основі обліку властивостей системи, її складових і синергетичного ефекту
Управління надійністю	Менеджмент, заснований на виявленні причин порушення надійності роботи підприємства	Сприяє виявленню специфічних ризиків надійності та підвищенню фінансової безпеки підприємства
Управління ризиками	Засноване на ідентифікації, моніторингу та мінімізації ризиків	Дозволяє виявити та мінімізувати ризики, які властиві процесу управління фінансовими ресурсами
Бюджетування і внутрішній аудит	Бюджетування – механізм управління фінансовими ресурсами підприємства на основі бюджету окремих підрозділів. Внутрішній аудит – оцінка і підвищення ефективності процедур управління ризиками, внутрішнього фінансового контролю та управлінських процесів	Сприяють реалізації функцій антикризового управління, спрямованого на фінансову стійкість підприємства

Висновки. Фінансові ресурси, їх ефективне формування та використання визначають фінансовий добробут підприємства, його платоспроможність, ліквідність і фінансову стійкість.

Фінансові ресурси – це власний, позиковий та залучений грошовий капітал, що використовується підприємствами для формування своїх активів і здійснення виробничо-фінансової діяльності з метою одержання відповідних доходів і прибутку.

Фінансові ресурси підприємства формуються за рахунок внутрішніх (статутний капітал, амортизаційні відрахування, валовий дохід і прибуток) і зовнішніх (отримані кредити; пайові та інші внески; кошти, мобілізовані на фінансовому ринку) джерел.

Грошові кошти на підприємстві спочатку формують у процесі утворення статутного капіталу, а згодом – у результаті реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг. Одержані кошти інвестують для забезпечення виробничо-господарської діяльності, розширення та розвитку виробництва.

Використання різноманітних концепцій та підходів до формування і управління фінансовими ресурсами дасть можливість керівництву підприємства розробити ефективну фінансову політику, яка дозволить забезпечити необхідний рівень самофінансування виробничо-господарського розвитку підприємства та безперервність його функціонування.

Список використаних джерел

1. Козачок І.А. Формування та управління ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства / І.А. Козачок // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2011. – №47. – С. 277-283.
2. Кривенко А.Е. Формування та ефективне використання фінансових ресурсів підприємства / А.Е. Кривенко // Ефективна економіка. – 2015. – №2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3818>
3. Скрипник М.І., Григоревська О.О., Таран В.І. Фінансові ресурси як об'єкт бухгалтерського обліку: необхідність визначення / М.І. Скрипник, О.О. Григоревська, В.І. Таран // Ефективна економіка. – 2016. – №5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4944>
4. Фінанси підприємств (за модульною системою навчання): теоретично-практичний посібник / Шило В.П., Ільїна С.Б., Доровська С.С., Барабанова В.В. – Київ : ВД «Професіонал», 2006. – 288 с.
5. Фінанси: Курс для фінансистів : Навч. посіб. / За ред. В.І. Оспіщева. – К. : «Знання», 2008. – 567 с.
6. Хачатурян С. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація / С. Хачатурян // Фінанси України. – 2010. – №4. – С. 77-81.
7. Ярошевич Н.Б. Фінанси підприємств : Навч. посіб. / Н.Б. Ярошевич. – К. : Знання, 2012. – 341 с.